

1η Μαΐου 1944, ένα ακόμη έγκλημα των Γερμανών κατακτητών: Οι 199 και ο Ναπολέων Σουκατζίδης

[/ Αφιέρωμα](#) / [Γενικά Θέματα](#) / [Ιστορία, Αρχαιολογία, Παλαιογραφία, Στρατιωτικά & Εθνικά
θέματα](#)

Ο Ναπολέων Σουκατζίδης γεννήθηκε στην Προύσα το 1909 από γονείς Ποντιακής καταγωγής . Μετά τη Γενοκτονία από την οποία διασώθηκε η οικογένειά του και αυτός εγκαταστάθηκε στην περιοχή του Αρκαλοχωρίου του νομού Ηρακλείου Κρήτης. Εκεί τελείωσε την Μέση Εμπορική Σχολή και εργαζόταν ως λογιστής, ενώ γνώριζε καλά την αγγλική, ρωσική, γερμανική, γαλλική και τουρκική γλώσσα και είχε και συγγραφικό έργο. Κατά την διάρκεια της Κατοχής ήταν κρατούμενος στις φυλακές των Τρικάλων, της Λάρισας και από τον Σεπτέμβριο του 1943 στο στρατόπεδο συγκέντρωσης του Χαϊδαρίου. Εκεί οι Γερμανοί τον χρησιμοποίησαν ως διερμηνέα και το όνομά του ήταν μεταξύ των 200 που επρόκειτο να

εκτελεστούν στην Αθήνα, αφού υπήρξαν και εκτελέσεις στην περιοχή των Μολάων Λακωνίας, ως αντίποινα για την επίθεση και την εκτέλεση του διοικητή της 41ης Γερμανικής Μεραρχίας Οχυρών Υποστράτηγου Φραντς Κρεχ . Ο διοικητής του στρατοπέδου συγκέντρωσης Χαϊδαρίου Καρλ Φίσερ, όταν ο Σουκατζίδης διάβασε και το δικό του όνομα στην λίστα των μελλοθάνατων του είπε να παραμείνει στην θέση του.

Τότε ο Σουκατζίδης τον ρώτησε αν θα εκτελούσαν κάποιον άλλο αντί για τον ίδιο, και όταν ο Φίσερ απάντησε ότι έχει εντολή να εκτελέσει 200 από τους κρατούμενους, ο Σουκατζίδης αρνήθηκε να εκτελεστεί κάποιος άλλος στην δική του θέση και ο ίδιος να σωθεί και έτσι εκτελέστηκε με τους υπόλοιπους 199 κρατούμενους του Χαϊδαρίου την Πρωτομαγιά του 1944.

Το «τελευταίο σημείωμα» του Σουκατζίδη ήταν στην πραγματικότητα τρία. Το ένα προς τον πατέρα του που έγραφε: «Πατερούλη, πάω για εκτέλεση, να 'σαι περήφανος για το μονάκριβο γιο σου. Ν' αγαπάς και να λατρεύεις την κορούλα σου και την αδερφούλα μου, κι οι δυο τους μεγάλοι άνθρωποι. Γεια, γεια πατερούλη». Το δεύτερο στην αρραβωνιαστικιά του, Χαρά Λιουδάκη: «Η τελευταία μου σκέψη μαζί σου. Θα θελα να σε κάνω ευτυχισμένη. Να βρεις σύντροφο της ζωής σου άξιο σου και άξιο μου. Κάτι ενθύμια θα σου τα δώσει ο Ζήσης». Το τρίτο και τελευταίο στην κουνιάδα του Μαρία Λιουδάκη: «Αδελφούλα μου, πάω για εκτέλεση. Σε λάτρευα πολύ, όσο λάτρευα και τη γυναίκα μου. Δεν μπόρεσα να σας κάνω ευτυχισμένες. Λίγη αγάπη στον μπαμπά όσο θα ζει. Γειά σου, γειά σου λατρευτή μου αδελφούλα. Ναπολέων, 1-5-44»

Το κομβόι αποτελούταν από δέκα γερμανικά φορτηγά. Στη διαδρομή από το Χαϊδάρι μέχρι την Καισαριανή, οι κρατούμενοι έγραφαν σημειώματα και τα πετούσαν στο δρόμο. Παραλήπτες ήταν η μάνα, ο πατέρας, τα αδέρφια, οι αγαπημένοι τους άνθρωποι και οι συναγωνιστές τους. Οι περαστικοί που τα έβρισκαν ανέλαβαν τον ρόλο του ταχυδρόμου για να μεταφέρουν τα μαύρα μαντάτα.

Όταν έφτασαν στην Καισαριανή οι Γερμανοί τους χώρισαν σε ομάδες των 20. Ο Σουκατζίδης ήταν το νούμερο 71 αλλά επέλεξε να μείνει στην τελευταία 20αδα για να συνεχίσει μέχρι την ύστατη στιγμή να εκτελεί χρέη διερμηνέα. Και αυτό ίσως ήταν ακόμα πιο δύσκολη και ηρωική απόφαση από την προηγούμενη γιατί οι 20 που εκτελούνταν μεταφέρονταν στα γερμανικά καμιόνια από τους 20 επόμενους!

Λίγο μετά τις 10 το πρωί της πρωτομαγιάς του 1944, οι ναζί είχαν ολοκληρώσει το έργο τους. Οι 200 νεκροί της Καισαριανής μεταφέρθηκαν στο Γ' νεκροταφείο,

σε ομαδικούς τάφους. Λέγεται πως μια νεαρή κοπέλα στο Μετς υπέστη καρδιακό επεισόδιο όταν είδε το αίμα που έτρεχε, από τα γερμανικά φορτηγά που μετέφεραν τους νεκρούς, και έβαφε τους δρόμους.

Ο Ναπολέων Σουκατζίδης είναι το κεντρικό πρόσωπο της ταινίας του Παντελή Βούλγαρη «Το τελευταίο σημείωμα», όπου την βραδιά πριν την εκτέλεση κυριαρχούν η ποντιακή και η κρητική μουσική και χορός.

Ο Λευτέρης Παπαδόπουλος, γράφοντας για το Χαϊδάρι στις Επαρχίες της Αθήνας (1975), αφιέρωσε μια παράγραφο στον Ναπολέοντα Σουκατζίδα και τους 200 της Καισαριανής σημειώνοντας: «Κάθε που περνάω απ' το Χαϊδάρι, θυμάμαι τον Ναπολέοντα Σουκατζίδα. Εσύ, βέβαια, δεν μπορείς να καταλάβεις τι σημαίνει αυτό το όνομα. Όχι μόνο γιατί είσαι εικοσιδύο χρόνων. Αλλά και διότι δεν έχεις διαβάσει Κορνάρο - "δεν μου πάει", μούλεγες τις προάλλες.

Λοιπόν ο Σουκατζίδης, στα χρόνια της Κατοχής (...) κλείστηκε στο στρατόπεδο του Χαϊδαρίου (...) Ένα πρωί, οι Γερμανοί είπαν να εκτελέσουν (διακόσιους) πατριώτες. (...) μέσα στους διακόσιους ήταν και ο Σουκατζίδης. Έλα όμως που ο άντρας αυτός ήταν μορφωμένος, ήξερε γερμανικά και οι Ναζί τον θαυμάζανε... Πάει ο διοικητής του στρατοπέδου, τον βρίσκει, του λέει "το και το, θα σε βγάλω απ' τον κατάλογο και στη θέση σου θα βάλω κάποιον άλλο". "Δεν γίνεται", του λέει ο Σουκατζίδης. "Τι θα πει δεν γίνεται;". "Θα πει, πως αν θες να με γλιτώσεις, θα εκτελέσεις 199. Στη θέση μου δε θα εκτελεστεί άλλος". Ο Γερμανός τόρριξε στο παρακάλλι. Ο άλλος, ούτε συζήτηση. Φινάλε: Ο Σουκατζίδης εκτελέστηκε.

Σκέφτομαι, λοιπόν, τον Σουκατζίδα που πέθανε για μια λευτεριά, που δεν είδαμε ακόμα, σκέφτομαι τους πατριώτες που πότισαν με το αίμα τους αυτό το χώμα, για να δει καλύτερες μέρες τούτος ο τόπος, χωρίς νάχει γίνει τίποτα, και με πιάνει μια λύσσα και τρελλαίνομαι κι έτσι τρελλός και ξαναμμένος, κάθομαι και γράφω - ίδιος άνθρωπος με το ταμπούρλο, σαν του Λειβαδίτη, που σηκώνει τον κόσμο απ' τον σαματά. Κατάλαβες;» (σελ. 96).

Αναφορά στον Ναπολέοντα Σουκατζίδα γίνεται και στο έργο του Πόντιου συγγραφέα Δημήτρη Ψαθά «Αντίσταση», ως εξής:

«Κι εκεί στο Χαϊδάρι... Διακόσια ονόματα φωνάζει ο στρατοπεδάρχης. Οι Ακροναυπιώτες. Άνθρωποι που λιώσαν στα μπουντρούμια και τις εξορίες της τετάρτης Αυγούστου, που δεμένους χειροπόδαρα τους άφησε στον Γερμανό.

-Ναπολέων Σουκατζίδης!

Βγαίνει κι ο Ναπολέων. Και ο στρατοπεδάρχης κομπιάζει μπροστά σ' αυτόν τον

ήρωα που μιλά εφτά γλώσσες και δέχεται μέσα στο Χαϊδάρι με θεική γαλήνη τα μαρτύρια και κρατά στις καρδιές των μαρτύρων αναμμένη τη φλόγα της ελπίδας και του αγώνα.

-Όχι εσύ, Ναπολέων!

-Γιατί όχι εγώ; -Εσύ δεν θα τουφεκιστείς.

-Και πόσους θα τουφεκίσεις, αν εξαιρεθώ εγώ; -Διακόσιους.

-Όχι. Δεν δέχομαι κανέναν να μ' αντικαταστήσει. Είμ' Έλληνας!

Επιμένει ο στρατοπεδάρχης. Αλύγιστος ο Ναπολέων. Και βγαίνουν έξω απ' τον σωρό οι διακόσιοι και στήνουνε χορό: Έχε γεια, καημένε κόσμε, έχε γεια, γλυκειά ζωή! Βλέπει ο Γερμανός στρατοπεδάρχης τούτους τους διακόσιους που απάνω τους βαραίνει ο ίσκιος του θανάτου να χορεύουν, να τραγουδούν και ν' αποχαιρετάνε τους συντρόφους τους -σαστίζει. Τι είναι τούτο δω; Αντηχεί ο αέρας από αντάρα αντρίκια:

-Έχετε γεια, παιδιά.

-Ζήτω η Ελλάδα!

-Σαν άντρες θα πάμε!

Και τους ανεβάζουν στ' αυτοκίνητο -σωρό. Κι είναι πρωτομαγιά. Κι είναι γλυκός ο πρωινός αέρας, ολόχρυση η αυγή κι ο Υμηττός κεντιέται με χρυσάφι. Κι εκεί στο σφαγείο στήνονται τα πολυβόλα για το μεγάλο μακελειό. Μαζί θα πέσει κι ο Ναπολέων, που ένα «ναι» να 'λεγε του Γερμανού είχε γλυτώσει (...)

-Ποιοι ήσαν; Ποτέ δεν έδωσαν κατάλογο των ονομάτων τους οι Γερμανοί. Μαθαίνουμε μερικούς. Ωστόσο στη ματωμένη ιστορία της Αντίστασης του Έθνους πέρασαν όλοι μ' ένα όνομα μέσα στη μνήμη και την καρδιά του πονεμένου αυτού λαού. Οι Διακόσιοι της Πρωτομαγιάς. Βουβή και πικραμένη τους κλαίει η αγωνιζόμενη Αθήνα. Οι Διακόσιοι Άγιοι που μαρτύρησαν μαζί -κοντά σ' άλλους χιλιάδες- σε τούτο τον υπέρτατο αγώνα για την τιμή και την αξιοπρέπεια του ανθρώπου».

phileneews.com